

Achter in dit boek worden enkele politieke termen in alfabetische volgorde uitgelegd.

De gedichten op p. 65 en 66 komen uit de volgende bundels:

Judith Herzberg, *Zoals* (De Harmonie, 1992).

Neeltje Maria Min, *Voor wie ik liefheb wil ik heten* (Bert Bakker/Daamen, 1966).

Nienke Berends

De geheimen van het Catshuis

© 2022 Clavis Uitgeverij, Hasselt – Alkmaar – New York

Omslagontwerp: Cato Chorus en Studio Clavis

Trefw.: politiek, verliefdheid, geheimen

NUR 283

ISBN 978 90 448 4454 2

D/2022/4124/100

Alle rechten voorbehouden

www.clavisbooks.com

‘Hier is het,’ zegt mijn moeder.

We staan voor een poort. De tralies eindigen in ijzeren punten. Aan weerszijden staat een pilaar. Bovenop lijken ouderwetse groene lantaarns de wacht te houden.

Een bewaker in uniform begroet ons en opent de poort.

Aan de linkerkant zie ik een wachtershuisje, zo eentje dat ik wel eens in Engeland heb gezien, maar nooit eerder hier.

Voor ons doemt een prachtig wit gebouw op. Een gebouw dat hoort bij mijn moeders werk, mijn moeders wereld. En nu sta ik hier op het enorme gazon, dat als een deken om het gebouw heen is gedrapeerd, zoals het groene tafelkleed dat we elk jaar om de voet van de kerstboom heen leggen, zodat de stalen poot van de plastic boom niet zichtbaar is en de kerststal een glooiend landschap om zich heen lijkt te hebben.

‘Het huis is gebouwd in opdracht van Jacob Cats, een beroemd dichter en politicus,’ zegt mijn moeder. Ze heeft haar werkstem op.

‘Jacob Cats, oftewel Vadertje Cats,’ zeg ik meteen. ‘Geboren in 1577, overleden in 1660.’

Ik heb het net bij Nederlands geleerd. Jacob Cats met zijn moralistische gedichten. *Al draagt een aap een gouden ring, het is en blijft een lelijk ding* is een gezegde dat door hem is bedacht en regelmatig door mijn hoofd zingt als ik voor de spiegel sta. Dank je wel, Jacob Cats.

‘Ja, precies, heel goed,’ zegt mijn moeder. ‘Daarom heet dit gebouw ook het Catshuis. Cats was een echte volksdichter, geliefd bij alle lagen van de bevolking.’

‘Al spraken veel mensen ook minachtend over zijn werk,’ corrigeer ik haar met opgeheven vinger. ‘In de negentiende eeuw was hij niet meer zo populair.’

Mijn moeder reageert niet.

‘Op de begane grond zijn ruimtes voor vergaderingen en staatsbezoeken,’ zegt ze. ‘Als er bijvoorbeeld een regeringsleider uit een ander land op bezoek komt, dan wordt hij of zij vaak hier ontvangen. Soms logeren de gasten hier zelfs. De eerste verdieping is ingericht als privé-appartement voor de minister-president. Voor ons dus. Wat vinden jullie ervan?’ vraagt ze met haar gewone stem.

‘Prachtig,’ zeg ik ongelovig.

Ik verlang al jaren naar een tuin. In mijn dromen lees ik boeken met mijn rug tegen een dikke boomstam, terwijl ik de warmte voel van een hond die tegen mijn been ligt te slapen. Dat verlangen zit zo diep dat ik mijn favoriete boeken en gedichten niet kan lezen zonder jaloers te worden. De Schotse landschappen uit het boek *Heksenkind* van Monica Furlong, waar ik in gedachten rondloop en kruiden pluk waarvan ik in mijn dromen de namen weet, de gedichten van Marsman over brede rivieren en oneindig laagland, een landschap dat ik helaas alleen ken van vakanties, de sprookjessfeer uit *De kleine Johannes* van Frederik van Eeden, een wonderlijke fantasiewereld waar ik moeiteloos in word gezogen.

In werkelijkheid woon ik tweehoog, midden in de stad, met razend verkeer om me heen. Geen boom om tegen te zitten lezen, geen verlaten vlaktes, geen hond die tegen me aan kruipt.

‘Het is een geweldige plek,’ zegt Mo. (Mo is mijn andere moeder. Mijn biologische moeder noem ik mama. Mijn andere moeder noem ik Mo. Ze heet Monica en het idee van mijn ouders was dat ik haar mama Monica zou noemen. Als peuter maakte ik daar al snel Mama-mo van. En dat werd al gauw Mo. Zodoende.)

‘Als we willen, kunnen we hier wonen,’ zegt mijn moeder enthousiast.

‘Het is geweldig,’ zeg ik. ‘Wie woont er nu?’

‘Niemand,’ zegt mijn moeder. ‘De vorige minister-president wilde er niet wonen. Hij had geen gezin en vond het idee hier alleen te wonen wat eenzaam. Slechts drie premiers hebben hier met hun gezin gewoond. De meesten gebruikten het als logeeraadres of voor officiële ontvangsten.’ En dan weer met haar werkstem: ‘Ik wil de traditie in ere herstellen. De ministerraad net als vroeger in de Tuinzaal houden, de vergaderingen terugbrengen naar de plek waar ze horen: in de ambtswoning van de premier, hier op het Catshuis. Kom, we worden verwacht.’

Mo en ik lopen achter mijn moeder aan. We begeben ons richting de ingang van het huis. In de deuropening staat een mevrouw. Ze heeft haar haren opgestoken in een strakke knot. Ze draagt een rok tot net over haar knieën en platte veterschoenen.

‘Dat is mevrouw Barend,’ fluistert mijn moeder. ‘Zij is al jarenlang als hulp verbonden aan het Catshuis. Ze heeft verschillende kabinetten voorbij zien komen. Decennialang kwamen ministers bij háár in de keuken een boterhammetje eten. Ze is de steun en toeverlaat van iedereen die hier werkt en woont. Ik stel jullie aan haar voor.’

Mevrouw Barend geeft ons een hand en kijkt me vriendelijk aan.

‘Leuk je te ontmoeten,’ zegt ze tegen me.

‘Dat vind ik ook,’ zeg ik. ‘Mijn naam is Elizabeth Maria.’

Voor de gelegenheid noem ik mijn volledige naam.

‘Dag Elizabeth Maria.’ Ze lacht vriendelijk naar me. Aan haar rimpels kan ik zien dat ze al op leeftijd is, maar haar blauwe ogen stralen als die van een jonge vrouw.

Ze loopt ons voor. De zeventiende-eeuwse sfeer die het huis van buiten uitstraalt, is binnen ver te zoeken. Spierwitte muren en grijze betonnen vloeren kenmerken de hal. Het enige wat herinnert aan de tijd waarin het huis gebouwd is, is de spreuk van Cats op de muur: *Eer, die met trappen klimt, en goet, dat lancksaem wast, Dat baert de*

meeste vreught, en ligt de minste last. Hoewel ik voor school verschillende uitspraken van Cats uit mijn hoofd heb geleerd, ben ik deze nog nooit tegengekomen. De betekenis dringt niet goed tot me door en ik besluit er later nog eens over na te denken.

Mevrouw Barend neemt ons mee naar de tuinkamer, de ruimte waar de ministers vergaderen. In het midden staat een grote tafel met ruime stoelen, waar zeker twintig mensen aan kunnen zitten. Boven de tafel hangt een gigantische kroonluchter. Er staan enorme vazen met grote bloemstukken. Openslaande deuren komen uit op de prachtige tuin, die mijn aandacht roept en die voor de sfeer zo veel goedmaakt.

‘De tuinkamer is, zoals u weet, volledig gerestaureerd naar modern inzicht,’ zegt mevrouw Barend. Mijn moeder veegt even met haar hand over de leuning van de stoel die aan het hoofd van de tafel staat. Als een poes die haar kin tegen iets aan schuurt om haar geur af te geven. Alsof ze wil zeggen: die is van mij.

Terwijl we doorlopen naar de volgende ruimte, zegt mijn moeder tegen ons: ‘De laatste onderhandelingen liepen hier zoals je weet helemaal mis. De vorige minister-president heeft weleens gezegd dat op het Catshuis nog nooit iets is gelukt. De Catshuisvloek, noemde hij het.’

Ik kijk mijn moeder geschrokken aan.

‘Bij wijze van spreken,’ zegt ze snel. ‘Veel onderhandelingen zijn hier inderdaad mislukt. Het Catshuis was vooral voor feestjes en voor als er een regeringscrisis opgelost moest worden. Het wordt tijd dat dat bijgeloof eens doorbroken wordt. Het is een gebouw waar we weer trots op moeten worden. Regeringsleiders uit alle landen zijn altijd onder de indruk van het Catshuis. Ze vinden het *great en wonderful*, imiteert mijn moeder met een Engels accent. ‘Dat gevoel moeten we uitstralen. Er weer positieve energie in brengen!’ roept ze nu met haar armen wijd.

Mevrouw Barend lacht en gaat ons voor naar de werkkamer van de

minister-president. Ook deze kamer kijkt uit op de schitterende tuin.

‘Met een persoonlijke *touch* is deze kamer perfect,’ zegt mijn moeder. Ze pakt Mo’s hand en geeft haar een kus.

‘Deze werkkamer komt uit op de bibliotheek,’ zegt mevrouw Barend.

Ik voel mijn hart overslaan. Een bibliotheek in huis! Waanzinnig. We volgen mevrouw Barend naar de ruimte, die in tegenstelling tot de andere kamers in het huis nog wel een zeventiende-eeuwse uitstraling heeft. Grote donkerbruine boekenkasten reiken tot het plafond. Twee bruine leren stoelen staan in de hoek te wachten tot er iemand met opgetrokken benen een van de duizenden boeken gaat lezen die hier in de kasten staan. Er leunen trappetjes tegen de kasten die je kunt verschuiven, zodat je elk boek uit de kast kunt pakken dat je maar wilt. Dit is een droom.

Mo wrijft over mijn rug, waarmee ze volgens mij wil zeggen dat ze precies weet wat er in me omgaat. Ik lijk op haar. Zij lijkt op mij. We zitten hetzelfde in elkaar, ook al heb ik genetisch niks van haar geerfd. Mo heeft donkere ogen, ik blauwe, zij heeft zwart haar, ik blond, zij is zwart, ik wit. In mijn ogen een typisch voorbeeld van *nurture*: iemands eigenschappen worden bepaald door opvoeding en niet zozeer door genetisch materiaal.

Aan de rechterwand hangt een groot portret van een meneer. Hij heeft een grijze sik en snor, een witte kraag en draagt een zwarte mantel.

Mevrouw Barend volgt mijn blik en zegt: ‘Dat is Jacob Cats, geschilderd door Michiel van Mierevelt.’

‘O,’ zeg ik en ik kijk meneer Cats recht in de ogen. Hij kijkt vriendelijk terug.

‘Het is een reproductie. Het originele schilderij is helaas bij de brand verloren gegaan.’

‘Brand?’ vraag ik.

‘Ja, tijdens de renovatie een paar jaar geleden is er brand uitgebro-

ken. Het was vreselijk. Ze hebben het meeste kunnen herstellen, maar twee prachtige oude schilderijen zijn verloren gegaan. Het is een geluk dat de bibliotheek niet is aangetast.'

Ik knik. 'Ik denk dat ik hier vaak te vinden zal zijn,' zeg ik.

'Dat denk ik ook,' zegt mama. 'Lies is een echte boekenwurm.'

Ik heb een hekel aan dat woord. Een boekenwurm eet zonder enig respect boeken op. Ik lees mét respect alles wat ik maar tegenkom. Een boekenwurm is niet eens een worm, maar een eng en klein, zilverachtig insect zonder vleugels. Een naar beestje dat hele archieven kan verslinden. Hoe kun je mij nou vergelijken met een beest dat zonder nadenken kostbare boeken kapotmaakt?

We lopen naar buiten. Ik wil het liefst in de bibliotheek blijven. Alleen al om de geur.

Ik kijk nog even om. Cats kijkt terug, alsof zijn ogen me volgen en me welkom heten. Ik lach naar hem en vind het niet eens gek dat ik dat doe.

'Via deze trap komt u in het souterrain. Hier zijn de sanitaire en technische voorzieningen gehuisvest en er bevindt zich een volledig vernieuwde keuken.' We dalen af en komen in de moderne keuken. De vloer is van beton en de keuken zelf is zwart. Ik vraag me af wat Jacob Cats ervan zou vinden. Er staat een grote schaal met fruit op de keukentafel. Erboven vliegen fruitvliegjes. Mevrouw Barend haalt een appel met rotte plekken weg en gooit die in de prullenbak. 'Het wordt tijd dat hier weer mensen wonen die het fruit opeten voordat het bedorven is,' zegt ze lachend.

'Een rotte appel in de mand maakt ook het gave fruit tot schand,' zeg ik. Iedereen staart me aan.

'Ook van Jacob Cats,' zeg ik. Om mezelf een houding te geven pak ik een appel en neem een hap.

Mevrouw Barend moet lachen. Mama schudt haar hoofd.

'Als je hier door de gang loopt, kom je bij het gastenvertrek,' gaat de rondleiding verder. 'Wilt u dat ook zien?'

'Ik denk dat we op dit moment vooral geïnteresseerd zijn in het woongedeelte,' zegt mijn moeder.

'Natuurlijk,' zegt mevrouw Barend.

We volgen haar, de imposante trap op, naar boven. Ik moet denken aan het boek *De geheime tuin*, waarin de hoofdpersoon in een groot, oud landgoed vol geheimen komt te wonen. Gezien de ouderdom van dit huis zullen hier ook mysteries leven, raadsels rondzwerfen. De leuning van de trap is als in een film, zo'n leuning waar je van af kunt roetsjen. De trap treden zijn bedekt met dik rood tapijt; ik zie mezelf ineens tijdens een groot feest in avondjurk de trap af schrijden. Alle gasten staan al beneden en kijken omhoog hoe ik langzaam de trap af kom. Mijn gedachten eindigen in het beeld dat ik naar beneden donder.

'Het is niet ruim boven,' zegt mevrouw Barend. 'Maar ruim genoeg om genoeglijk te leven. Dit is de woonkamer. Uiteraard kunt u die naar eigen smaak gaan inrichten.'

Er staan twee strakke banken, die niet comfortabel ogen. Boven de haard hangt een modern schilderij. Felle kleuren schreeuwen me aan. In de kamer ernaast staat een grote eettafel met stoelen eromheen. Het plafond is niet hoog, waardoor de ruimte wat benauwd aanvoelt, maar opnieuw maakt het uitzicht op de heerlijke tuin veel goed.

'Er zijn drie slaapkamers: een grote *masterbedroom* en twee kleinere ruimtes met elk een eigen badkamer,' zegt mevrouw Barend terwijl we verder door de gang lopen.

Hoorde ik het goed? Met een eigen badkamer? Een slaapkamer met geweldig uitzicht én een eigen badkamer?

'Kijkt u maar,' zegt mevrouw Barend lachend, alsof ze mijn gedachten kan lezen. Ik stap de kleine kamer in. Op de vloer ligt dikke vloerbedekking, waardoor ik de behoefte voel om mijn schoenen uit te trekken. Ik loop naar het raam en kijk naar buiten, waar ik tot mijn opwinding een eekhoortje een boom in zie rennen. Ik volg het met

mijn ogen en zeg in gedachten enthousiast: *Ik kom hier ook wonen!* In mijn kamer zit een deur naar een klein badkamertje met een douche en een wastafel. Mijn eigen douche! Het is alsof ik op kamers ga wonen. Het is perfect en dat zeg ik dan ook.

‘Dat is fijn om te horen, Elizabeth Maria,’ glimlacht mevrouw Barend. ‘Zeg maar Lies,’ zeg ik dan.

Het is even stil. Dan zegt mevrouw Barend: ‘Welkom op het Cats-huis, Lies.’

~ 2 ~

Raspolitica met stekelig karakter.

Ik zit aan de keukentafel van ons oude, vertrouwde huis, dat we bijna gaan verlaten, en lees de koppen van de kranten die uitgespreid op tafel liggen. Ik denk aan een egel. Als die bang is, rolt hij zich op. Zijn stekels zijn een afweermechanisme tegen gevaar.

‘Een stekelig karakter,’ zegt Mo afkeurend. ‘Dat zouden ze nou nooit over een man zeggen.’

Ik kijk naar de foto die erbij staat. Mama met een strak gezicht. Ze staat er niet mooi op en ik begrijp dat dat ook de bedoeling moet zijn geweest, om de foto goed bij de tekst te laten passen. Haar gezicht laat zien wat voor een spannende periode het is geweest. Eerst de strijd om het lijsttrekkerschap, die mama maar net won. Het leverde een tweedeling in de partij op. De ene helft wilde mama’s jonge, mannelijke tegenstander, de andere helft wilde dat er eindelijk een vrouw aan het roer zou komen te staan. Daarna was het mama’s taak om, als hoofd van de grootste partij van Nederland, een kabinet te vormen. Dit duurde zo ontiegelijk lang dat ik het op een gegeven moment helemaal zat was.

‘Kap er gewoon mee!’ riep ik eens in een boze bui, omdat ik helemaal klaar was met de stress en de spanning die deze periode gaf. Mama stuurde me naar mijn kamer, wat ze normaal nooit doet. Ze was helemaal op. Kort daarna lukte het haar. Een kabinet dat niet voor de hand lag, een coalitie die niemand voor mogelijk had gehouden, maar het was gelukt.

En nu staat mama dus aan het roer van ons land. Een bizarre gedachte.